

Магістр 2 року навчання
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПАСИВІВ БАНКІВ УКРАЇНИ

Анотація. Проаналізовано динаміку пасивів банків України, у тому числі провідних банків із західноєвропейським капіталом та найбільших російських банків у банківському секторі України. Проаналізовано основні причини виходу банків із західноєвропейським капіталом з українського ринку банківських послуг, а також досліджено причини і наслідки інтенсивного входження російського капіталу в банківську систему України.

Аннотация. Проанализирована динамика пассивов банков Украины, в том числе ведущих банков с западноевропейским капиталом и крупных российских банков в банковском секторе Украины. Проанализированы основные причины ухода банков с западноевропейским капиталом с украинского рынка банковских услуг, а также исследованы причины и последствия интенсивного входжения российского капитала в банковскую систему Украины.

Annotation. The article analyzes the dynamics of the liabilities of Ukrainian banks, including the leading banks with West Europe's capital and the largest Russian banks in the banking sector of Ukraine. Based on the analysis of the main trends the reasons for the banks with West Europe's capital to leave Ukrainian banking market were identified and the causes and consequences of intensive entering of Russian capital into the banking system of Ukraine were investigated.

Ключові слова: банківська система, пасиви, капітал, банки з іноземним капіталом.

Мета статті полягає в дослідженні динаміки пасивів банків України, а також змін концентрації іноземного капіталу в банківській системі України.

Банківська система є важливим елементом будь-якої країни, оскільки, мобілізуючи тимчасово вільні кошти, перетворює їх на капітал, що працює. Від оптимальної структури пасивів банків залежать такі показники їхньої діяльності, як рентабельність і ліквідність. В умовах дефіциту фінансових ресурсів особливої актуальності набуває статистичний аналіз пасивів банків, що дозволяє виявляти слабкі та сильні сторони банків України та визначати конкретні шляхи розв'язання проблем. Для якісної оцінки банківської системи в аспекті пасивів необхідно провести структурно-динамічний та коефіцієнтний аналіз показників.

Серед останніх наукових праць, у яких досліджуються пасиви банків, необхідно виділити роботи таких вчених, як: О. Васюренко, А. Мороз, І. Гігленко, О. Кириченко, О. Кіреєв, О. Другов, Т. Смовженко, В. Кажан, О. Павлюк та ін. [1 – 5].

При вивченні пасивів банків України аналіз динаміки є одним із найважливіших етапів, оскільки саме він дозволяє визначити швидкість зміни досліджуваних показників та виявити основні тенденції в їх розвитку. Динаміка пасивів банків України наведена на рис. 1.

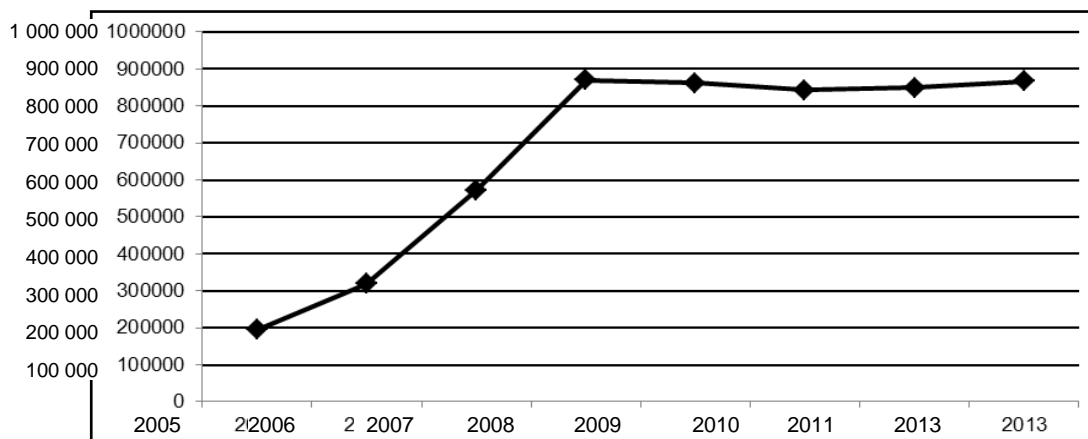

Рис. 1. Динаміка пасивів банків України з 2005 по 2013 роки

З графіка видно, що до 2008 року спостерігається зростання пасивів банків України, а після 2008 року відбувається незначний спад. Це безпосередньо пов'язано зі світовою фінансовою кризою, яка припадає на 2008 – 2009 роки. Оскільки банківська система дуже чутлива до зовнішніх економічних факторів, то цей несприятливий економічний стан відобразився на пасивах банків України. Але подолавши світову економічну кризу та її наслідки в 2012

та 2013 роках, показники знову почали збільшувати свій приріст, відновивши позитивну тенденцію.

Банківська система України перебуває під впливом глобалізації економіки та інтеграції у світовий фінансовий простір. Разом з тим зміни, які відбуваються у напрямках та темпах розвитку банківської системи, кардинально впливають на внутрішню та зовнішню економічну стабільність держави. У зв'язку з цим аналіз динаміки іноземного капіталу в українській банківській системі набуває особливої актуальності.

Протягом 2005 – 2011 років кількість діючих банків з іноземним капіталом збільшилась із 19 до 55, у тому числі кількість банків зі 100-відсотковим іноземним капіталом збільшилась з 7 до 22 банків. Майже трикратне зростання кількості іноземних банків у банківській системі України супроводжувалось чотирикратним зростанням обсягу іноземного капіталу. За результатами 2011 року частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків України зростає до 41,9 %, що є рекордним показником для незалежної України [6]. Усе це зробило сьогодиншній банківський сектор України висококонкурентним та більш сильним.

Сьогодні про вихід західноєвропейських банків з українського ринку можна говорити як про тенденцію, а не як про окремі випадки. До того ж останнім часом на ньому ускладнено перспективи для зростання. З України вже вийшли німецький Commerzbank, чеський PPF Credit, шведські SEB і Swedbank, французький Societe Generale [7; 8].

Проте найбільші західноєвропейські банки з розвинутою територіальною мережею і активами понад 20 мільярдів гривень лишаються на українському ринку.

На рис. 2 наведено динаміку пасивів дев'яти найбільших банків за величиною капіталу. Їм належить понад 50 % усього іноземного капіталу в Україні.

З рис. 2 чітко видно, що до 2009 року вони стрімко нарощували ресурсну базу на українському ринку банківських послуг, але, починаючи з 2010 року, спостерігаються суттєві втрати пасивів.

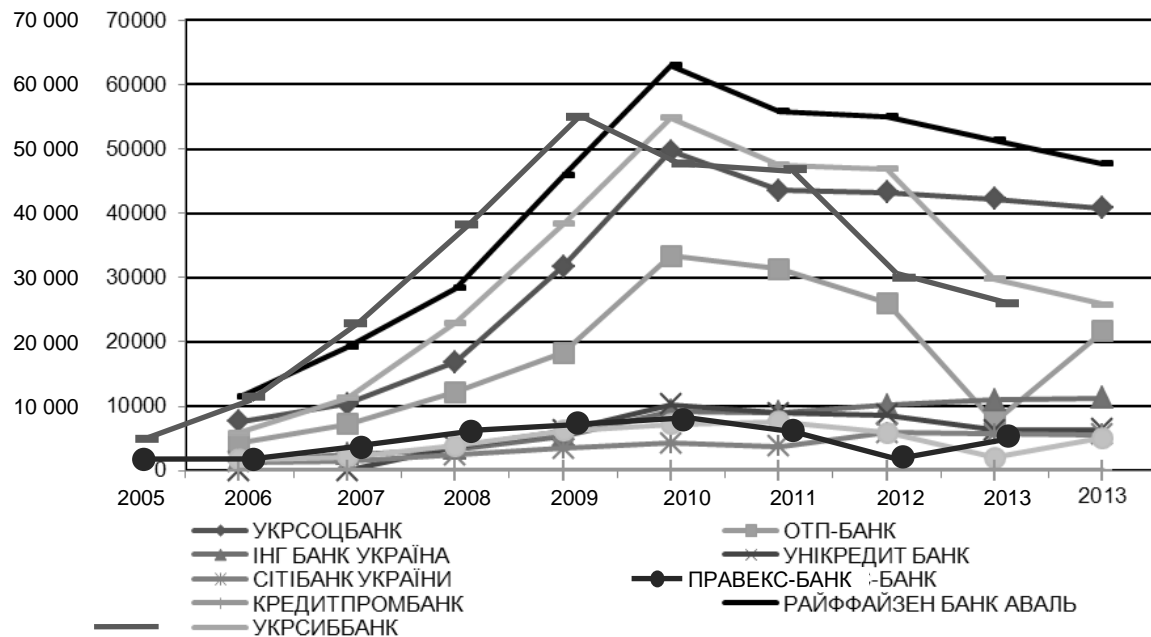
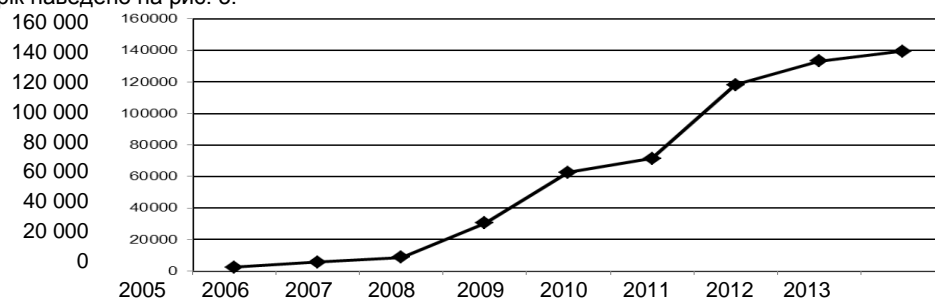

Рис. 2. Динаміка пасивів банків з іноземним капіталом

Тим часом експерти називають кілька причин виходу західних банків з українського ринку, серед яких криза в Європі, політична та економічна нестабільність в Україні, а також неефективність діяльності іноземних банківських установ у нашій державі, що змусило деякі банківські групи переглянути плани розвитку на нашому ринку.

У той час група російських банків в Україні на фоні європейських виглядає особливо контрастно: всі банки демонструють приріст активів і пасивів на українському банківському ринку. Динаміку пасивів російських банків із 2005 по 2013 рік наведено на рис. 3.

Рис. 3. Динаміка пасивів банків з російським капіталом

З рис. 3 видно, що починаючи з 2007 року, стала стрімко зростати частка російського капіталу в банківській системі України. Зокрема частка капіталу російських банків у відсотках до загального обсягу за банківською системою збільшилась з 1,54 % у 2005 до 12,28 % у 2013 році [6; 7].

Швидке зростання частки російського капіталу в банківській системі України підкріплюється геополітичними цілями їхніх власників: з одного боку – це можливість здійснювати політичний вплив, з іншого – через кредитування найпривабливіших промислових активів, зокрема стратегічних, сприяти їх переходу під контроль російського капіталу або навіть держави.

Таким чином, статистичний аналіз показав, що розвиток банківської системи за останні вісім років відбувався в умовах економічного зростання. Спад за деякими показниками спостерігався лише в післякризові роки (2009 та 2010 роки). Аналізуючи банківську систему України в аспекті присутності іноземного капіталу, слід зазначити, що зі зменшенням кількості західних інвесторів гальмуватиметься розвиток європейських стандартів ведення бізнесу, ризик-менеджменту і прозорості банків. Що стосується посилення позицій російського капіталу в банківській системі України, то це може призвести до підвищення загрози економічній безпеці держави та вимагає реалізації виваженої державної політики з метою мінімізації негативних проявів та стимулювання позитивних зрушень від поглиблення українсько-російських відносин у банківській сфері. Тому сьогодні Україна повинна особливо уважно обдумувати кожен крок у процесі співпраці з іноземними інвесторами, а особливо з Росією, адже кожен неправильний крок може сприяти поглибленню кризи в державі і залежності від економіки інших країн.

Наук. керівн. Молдавська О. В.

Література: 1. Васюренко О. В. Банківський нагляд : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. – К. : Знання, 2011. – 502 с. 2. Кириченко О. А. Банківський менеджмент : навч. посібн. для вищ. навч. закл. / О. А. Кириченко, І. Гігленко, А. Ятченко. – К. : Основи, 2008. – 671 с. 3. Мороз А. М. Іноземні банки та іноземна валюта: окремі аспекти їх функціонування в Україні / А. М. Мороз // *Фінанси, облік і аудит* : зб. наук. пр. – К. : КНЕУ, 2009. – Вип. 13. – 313 с. 4. Новий етап розвитку банківської системи України: зростання участі іноземних інвесторів : монографія / [Т. С. Смовженко, О. І. Кіреєв, О. О. Другов та ін.] ; під ред. Т. С. Смовженко. – К. : УБС НБУ, 2009. – 231 с. 5. Павлюк К. В. Діяльність іноземних комерційних банків в Україні: тенденції та проблеми / К. В. Павлюк, В. А. Кажан // *Фінанси України*. – 2010. – № 6. – С. 143–150. 6. Асоціація українських банків. – Режим доступу : <http://aub.org.ua>. 7. Національний банк України. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua>. 8. Иностранный капитал в украинской банковской системе в 2012 году: оценка профессионалов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.prostobankir.com.ua>.